

værdifulde Bemærkninger, men som dog alt i alt giver for lidt til at være tilfredsstillende. En Hovedårsag til den antike Kulturs Undergang ser han i den sociale Nivellering. Han slutter med et Spørgsmaal, som synes mig at vise, at han har forset sig paa de spredte Forsøg paa at højne Underklassen kulturelt, men som jo iøvrigt kan være alvorligt nok: Is it possible to extend a higher civilization to the lower classes without debasing its standard and diluting its quality to the vanishing point? Is not every civilization bound to decay as soon as it begins to penetrate the masses? Det er dette Spørgsmaal, som vor Kulturperiode vil komme til at besvare. Poul Nørlund.

Da Professor Steenstrup for snart halvhundrede Aar siden i sin Disputats »Danelagen« som den første Forsker optog Spørgsmaalet om det nordiske Elements Styrke paa engelsk Grund, rettede han maalbevidst sine Undersøgelser mod Samfundsforhold og Retsforhold i det 9., 10. og 11. Aarhundrede og begrænsede sit Omraade skarpt, ligesom han i Hovedsagen hentede sit Materiale fra Love og Breve fra denne Periode og kun i ringe Grad søgte Kilder fra Tiden efter 1066, — Domesday Book og juridiske Privatoptegnelser som Leges Edvardi Confessoris og Leges Henrici dannede Undtagelse. I 1882 var kun meget lidt af det rige arkivalske Stof fra det 12. og 13. Aarhundrede kommet for Dagens Lys. Bedre laa Forholdene, da Björkman tog en anden Side af Problemet til Behandling i »Nordische Personennamen in England in alt- und frühmittelenglischer Zeit« (1910), men ogsaa han øste i alt væsentligt af Kilder fra Tiden før 1066. Nu concentrerede Udgivervirksomheden og Forskningen sig imidlertid mere og mere om Materialet fra Tiden efter Normannererobringen. En af de Mænd, der har været ivrigst i Arbejdet, er F. M. Stenton. I *Types of manorial structure in the northern Danelaw* (1910) kunde han paa Basis af Domesday Book og Breve fra det 12. Aarhundrede vise Forskellen mellem det sydlige og vestlige England og de Landsdele, som de skandinaviske Nybyggere havde besat. Denne Bog, der var Led i Vinogradoffs Serie: Oxford studies on social and legal history, fulgtes af *Documents illustrative of the social and economic history of the Danelaw* (1920), en meget omfattende Samling Akter fra det 12. Aarhundrede; den rummer ligesom W. Farrers store Udgave: *Early Yorkshire charters* (1914 ff.) et betydeligt Navnestof, der uomtvisteligt siger, at det nordiske Bondefolk har haft en sejt Selvstændighed, at Sammensmeltningen paa engelsk Grund

langt fra er gaaet hastigt for sig. Stenton kommer i 1. Bind af English Place-name Society's Publicationer (ch. IX: Personal names in place-names) tilbage til dette Forhold. Aabenbart sidder han inde med store Samlinger, der vil komme English Place-name Society til Gode; han er en af Selskabets Ledere. Om ihærdig Samlen vidner ogsaa *The free peasantry of the northern Danelaw* (1925), der illustrerer den lille Landbrugers selvstændige Stilling gennem 300 Breve udstedt af Folk fra Femborgenes Land fra det 12. og 13. Aarhundrede, alle bærende nordiske Navne. Det er Domesday Book's sochemanni i senere Slægtled. Saavel i dette lille Skrift, udgivet af Kgl. humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund, som i Stentons sidste Oversigt: *The Danes in England* (1927), en Raleigh-Forelæsning, udgivet af British Academy, finder vi Resultater af Forskning, Ideer til nye Studier, Bemærkninger, som Granskeren, der staar midt i sit Arbejde, deler ud af fulde Hænder. E. J.

To af Tysklands ældste og betydeligste Historikere, Max Lehmann og Hans Delbrück, er gaaet bort. De var begge Elever af Ranke, vistnok de sidste, der havde deltaget i hans Undervisning. Ogsaa til Treitschke havde de staaet i Lærlingeforhold og været forbundet med ham i varmt Venskab, Lehmann, skønt han i Bedømmelsen af Preussens Historie paa afgørende Punkter havde taget Afstand fra sin Lærer. De to Mænd var de sidste overlevende af den fremragende ældre Historikerkreds, der under det tyske Kejserriges halvhundredaarige Bestaaen har behandlet store Problemer af tysk og preussisk Historie og ydet fremragende Indsats i moderne tysk Aandsliv.

Max Lehmann, der døde den 8. Oktober 1929, var født den 19. Maj 1845 og begyndte midt i Halvfjerdserne at sysselsætte sig med Preussens Historie i Frederik den Stores Tid, med Sammenbruddet under Napoleonskrigene og Preussens derpaa følgende Genrejsning. Hans Forsknings Resultater bragte ham i Modsætning til den officielle preussiske Historieopfattelse, i alvorlige videnskabelige Polemiker og gjorde ham, da han tilmed ikke lagde Skjul paa et demokratisk Sindelag, upopulær ved Kejsers hoffet. Først sent og flere Aar efter, at han i 1886—87 havde udgivet en betydningsfuld Bog om Scharnhorst, fik han Lov til at komme fra en Gymnasielærerpost til Universitetet. 1893 kom han til Göttingen, hvor han virkede indtil 1920. 1894 offentliggjorde han den meget betydelige Undersøgelse »Friedrich der Grosse und der Ursprung des siebenjährigen Krieges«, der blev